

บทที่ 3

แนวคิดทางการศึกษาของซัยคุดาเวด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์

3.1 ความหมายของแนวคิด

แนวคิดทางการศึกษาหมายถึง แนวความคิดทางการศึกษาของซัยคุดาเวด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ที่สามารถใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติในทางการศึกษา ซัยคุดาเวด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์มีแนวคิดทางการศึกษาว่าคือการอธิบายความรู้โดยยึดตามอัลกุรอาน อัสสุนนะฮ์ และอัล-อิจญ์มาอฺพร้อมด้วยความเข้าใจที่มาจากจิตใจอันบริสุทธิ์โดยปราศจากความ คิดที่มาจากของตนเองซึ่งเป็นแนวคิดที่เชื่อมั่นในวะหฺยูของอัลลอฮ์และการนบีของท่านนบี มุหัมมัด ﷺ (มุหัมมัดคอุษมาน อัล-มุหัมมะดี, 1991:2)

การศึกษาในสมัยของซัยคุดาเวด บินอับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์เป็นการศึกษาในรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งไม่ได้แตกต่างมากนักกับแนวคิดบรรดาอุลามาร่วมสมัยจากการศึกษาแนวคิดทางการศึกษาของท่านซึ่งครอบคลุมทั้งความหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษา ความประเสริฐของการศึกษา ศาสตร์ในทัศนะของท่าน แนวคิดในด้านผู้เรียนผู้สอน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของท่านดังต่อไปนี้

3.2 ความหมายของการศึกษา

1. ความหมายการศึกษาในด้านภาษา

คำว่าการศึกษาในภาษาอาหรับนั้นจะใช้คำว่า อัตตัรบียะฮ์ (التربيّة) ซึ่งมาจากรากศัพท์ 3 คำด้วยกันคือ

1. رَبًّا يَرْبُو (เราะบา ยัรบู) หมายถึงการเพิ่มพูนขึ้น การเจริญเติบโต อัลลอฮ์ได้กล่าวในอัล-กุรอานว่า :

﴿وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ

﴿وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ﴾

(الحج : ๕)

ความว่า “และเจ้าจะเห็นแผ่นดินแห้งแล้ง ครั้นเมื่อเราได้หลั่งน้ำฝนลงมาบนมัน มันก็จะเคลื่อนไหวขยายตัวและพองตัวและงอกงายออกมาเป็นพืชทุกอย่างเป็นคู่ ๆ คู่สวยงาม”

2. رَبِّيَ رَبِّي (เราะบา ยร์บี) หมายถึงการดูแล และการเลี้ยงดู

3. رَبُّ رَبُّ (รอบบา ยะรบบู) หมายถึงการปรับปรุงให้ดีขึ้น การการเลี้ยงดูและการบริหาร อัลลอฮ์ได้กล่าวในอัลกุรอานว่า

﴿ وَقُلْ رَبِّ أَرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴾ (الاسراء : ٢٤)

ความว่า “และจงกล่าวว่า “ข้าแต่พระเจ้าของฉันทรงโปรด เมตตาแก่ท่านทั้งสองเช่นที่ทั้งสองได้เลี้ยงดูฉันเมื่อเยาว์วัย” (อัลอิสรออ : 24)

2. ความหมายการศึกษาในด้านวิชาการ

อัล-บัยฎอวีย (البیضاوی) ได้ให้ความหมายการศึกษาว่า “อัล-ร็อบ (الرب) มาจากรากคำของคำว่า “อัล-ตฺริบียะฮฺ” (التربية) ซึ่งมีความหมายว่า “การนำพาสิ่งหนึ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีขั้นตอน”

อัล-รอฆิบ อัล-อัศฟีฮานีย์ (الراغب الأصفهاني) ได้ให้ความหมายการศึกษาว่า “อัล-ร็อบ (الرب) มาจากรากคำของคำว่า “อัล-ตฺริบียะฮฺ” (التربية) ซึ่งมีความหมายว่า “การก่อหรือสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างมีขั้นตอนจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์” (คอลิด บินฮามิด อัล-ฮาซิมีย์, 2000:19)

ส่วนความหมายการศึกษาตามทัศนะของซัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟะฎอนีย์ จากการที่ได้ศึกษาค้นคว้าหนังสือตำรางานเขียนและงานแปลของท่านทั้งที่เป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับนั้นพบว่าซัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟะฎอนีย์ ไม่ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาเป็นการเฉพาะแต่ก็คงจะอยู่ภายในกรอบของความหมายของคำว่า “อัล-ตฺริบียะฮฺ” (التربية) เพราะดูจากคำกล่าวของท่านที่เกี่ยวกับการศึกษาว่า การศึกษาคือการเอาใจใส่ฝึกฝนค้นคว้าแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องโดยไม่มีการสิ้นสุดจนกว่าจะได้รับความสำเร็จอย่างมีขั้นตอนทั้งในโลกนี้และโลกหน้าและเป็นการศึกษาเพื่อที่สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่วางไว้คือการปฏิบัติศาสนกิจถูกต้อง

ตามหลักชะรีอะฮ์และเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับของตนเองไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นคำกล่าวเกี่ยวกับการศึกษาดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในตำราของท่าน¹ดังต่อไปนี้

"مك لازم اوليهم هي سودارا كودغن منتوت علم يغ فرض عين يغ واجب أتس
 مو بلاجر اكندي فدشرع سفاي اغكو دافت صحكن إعتقاد كامو دان عبادة
 كامو دان سفاي سجھترا سيقسات دان سفاي اغكو دافت اكن فهلا
 كريضان دان كاسيهث "

ความว่า “ไอ้พี่น้องฉัน จงศึกษาอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับความรู้ที่เป็นฟิรฎูอิน²ที่วาญิบ (จำเป็น) สำหรับเจ้าต้องศึกษาตามกฎของ ชะรีอะฮ์³ เพื่อเจ้าสามารถอิอฺติกีอฺด⁴ และการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้านั้นอย่างถูกต้อง และเพื่อพ้นจากการทรมานไฟนรกและเพื่อเจ้าจะได้ รับผลบุญ ความโปรดปรานและเป็นบ่าวที่รักยิ่งของอัลลอฮ์” (ชัยคุดาอูด อัลพะฎอนีย์, 1910:4)

ท่านยังได้กล่าวในบทนำของตำราของท่านอีก ว่า¹

"وبعد: فإن الأنفس الزكية الطالبة للمراتب العلية لم تزل تدأب في تحصيل العلوم الشرعية"

ความว่า “และหลังจากนั้นดั่งนั้นแท้จริงแล้วบรรดาผู้ที่มีความชาญฉลาดที่ต้องการตำแหน่งเกียรติยศที่สูงส่งเขาต้องปฏิบัติตนเองให้ได้ มาซึ่งความรู้อัล-ฮัรฺอียะฮ์⁶”

(ชัยคุดาอูด อัลพะฎอนีย์, ม.ป.ป.:2)

ท่านยังได้กล่าววุมยะฮ์ อัล-ตุลลาบ (بغية الطلاب) อีกว่า

¹ ในตำราหิดายะฮ์ อัล-มุตะอัลลิม อัล-มิริยะฮ์ มักกะฮ์ ค.ศ.1910หน้าที3

² ฟิรฎูอินหมายถึง ข้อกำหนดคกฏหมายที่สั่งให้ผู้บรรดาศาสนาภาวะทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม

³ กฎหรือหลักการที่ศาสนาได้กำหนดไว้

⁴ การยึดมั่นต่ออัลลอฮ์ توكل

⁵ ในตำราวุมยะฮ์ อัล-ตุลลาบ ลิมุริคุมะริพะฮ์อะฮ์ฮะมิม อัล-สะฮะวาบ (بغية الطلاب لمريد معرفة احكام بالصواب) จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์

มุหัมหมัด อัล-นะฮฺดี วาเอาลาอฺฮ์ กรุงเทพฯ

⁶ ความรู้ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ศาสนาได้กำหนดไว้

"وتصحح المعاملات والعبادات المرضية"

ความว่า “และเพราะการศึกษาทำให้ได้ปฏิบัติ มุอามะลาต⁷ (การซื้อขาย) และอิบาดะต⁸อย่างถูกต้อง และเป็นทีโปรดปรานของ อัลลอฮ์” (ชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์, ม.ป.ป.:2)

3.3 จุดมุ่งหมายของการศึกษา

จากการที่ได้ศึกษาหนังสือและตำรางานเขียนของชัยคุดาอุดบิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์พบว่าท่านได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากท่านได้กล่าวถึงการศึกษาว่ามุสลิมทุกคนจำเป็น(วาญิบ)ต้องศึกษาหาความรู้ที่เป็นฟิรฎูอินและฟิรฎูกิฟายะฮ์⁹และท่านได้กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการศึกษาในตำราของท่าน¹⁰ดังนี้คือ

1. การศึกษาหาความรู้ที่มั่นคงเพื่อให้ผู้เรียนได้ยึดมั่นในแนวทางที่เที่ยงตรงด้วยอะกีดะฮ์ที่ถูกต้องตามแนวทางของอะฮ์ลุล-ฮันนะฮ์ วาอัล-ญะมะอะฮ์¹¹(ชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์, 1910:4)

2. การศึกษาหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบอิบาดะฮ์และมุอามะลาตได้อย่างถูกต้องตามหลักการของอัล-ชะรีอะฮ์ (ชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์, ม.ป.ป.:2)

3. การศึกษานั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ห่างไกลจากไฟนรก (ชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์, 1910:4)

4. การศึกษานั้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับผลบุญและความโปรดปรานจากอัลลอฮ์และเพื่อเป็นบ่าวที่รักยิ่งของอัลลอฮ์ (ชัยคุดาอุด อัลพะฎอนีย์, 1910:4)

3.4 ความประเสริฐของการศึกษา

⁷ บทบัญญัติที่ต้องปฏิบัติร่วมกันระหว่างสองฝ่ายหรือสองบุคคลเช่นการซื้อขายเป็นต้น

⁸ การปฏิบัติศาสนกิจเช่นการละหมาดการถือศีลอดเป็นต้น

⁹ ฟิรฎูกิฟายะฮ์หมายถึง ข้อกำหนดกฎหมายที่สั่งให้ผู้บรรลุดศาสนภาวะโดยส่วนรวมแต่มิใช่ทุกคน หากผู้บรรลุดศาสนภาวะบุคคลใดหรือกลุ่มใดได้กระทำก็จะทำให้ผู้อื่นหมดภาระไปด้วย แต่ถ้าหากไม่มีผู้ใดกระทำทุกคนก็จะต้องรับบาป

¹⁰ ในตำราอิกายะฮ์ อัล-มุตะอัลลิม(هداية المعلم) จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์ อัล-มิริยะฮ์ มักกะฮ์ 1910 และในตำราญะฮะฮ์ อัล-ตุลดาบ ลิมูรีตุ มะริพะฮะฮ์สุกาม บิ อัล-เศาะวาบ(بغية الطلاب لمريد معرفة احكام بالصواب) จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์ มุหัมหมัด อัล-นะฮ์ดี วาเอาลาคุฮ์ กรุงเทพฯ

¹¹ หมายถึงแนวทางที่สอดคล้องกับอัล-กุรอานและอัล-หะดีษของท่านนบีมุหัมหมัด ﷺ

ชัยคุดาอูคบิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากจากการที่ได้ศึกษาหนังสือและตำราของท่านพบว่า ท่านได้ยกอายะฮ์อัลกุรอาน อัลหะดีษของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ คำกล่าวของบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ตาบิอินและตาบิอิตาบิอินเกี่ยวกับความสำคัญและความประเสริฐของการศึกษาอย่างมากมายหนังสือตำราบางเล่มท่านได้เขียนถึงความประเสริฐของการศึกษาเป็นหนึ่งในบทเฉพาะอย่างเช่นในหนังสือหิคายะฮ์ อัล-มุตะอัลลิม (هداية المتعلم) และ อัล-คุรอัล-สะมิน (الدر الثمين) บางเล่มท่านก็ได้แทรกลงในบทนำอย่างเช่นในตำราบะฮะฮ์ อัล-ฏาลาบ (بغية الطالب) และบางเล่มท่านได้แทรกลงในส่วนกลางของตำราของท่านอย่างเช่นในตำราฎิยาฮ์ อัล-มูริด (ضياء المرید) เป็นต้นและท่านยังได้กล่าวอีกว่าการที่ท่านได้แทรกความประเสริฐของการศึกษาในส่วนกลางของตำราเล่มนี้ เพื่อความสมบูรณ์ของบทการรำลึกถึง อัลลอฮ์ถึงแม้ว่าตรงจุดนี้ไม่ใช่จุดที่จะพูดถึงการศึกษาก็ตาม (ชัยคุดาอูค อัล-พะฎอนีย์, ม.ป.ป.:83) ส่วนอายะฮ์อัล-กุรอาน อัลหะดีษของท่านนบีมุหัมมัดและคำกล่าวของบรรดาเศาะฮาบะฮ์ ตาบิอิน และตาบิอิตาบิอินที่เกี่ยวกับความสำคัญและความประเสริฐของการศึกษาที่ท่านได้กล่าวในหนังสือและตำรางานเขียนของท่านมีดังต่อไปนี้

1. อัลกุรอาน

จากการศึกษาดำรงงานเขียนของชัยคุดาอูค บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์พบว่า ท่านได้ยกอายะฮ์อัลกุรอานที่กล่าวถึงความประเสริฐของการศึกษาหาความรู้ และถือเป็นหน้าที่ของมวลมนุษยย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นมุสลิม พวกเขาเหล่านั้นจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาของตน เพราะศาสนาคือวิถีแห่งการดำเนินชีวิตเช่นอายะฮ์อัลกุรอานดังต่อไปนี้

1.1 ชัยคุดาอูค บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ได้กล่าวอายะฮ์ อัล-กุรอานซูเราะฮ์ อัลเตาบะฮ์ อายะฮ์ที่ 122 ในตำราฮิคายะฮ์ อัล-มุตะอัลลิม (هداية المتعلم) หน้าที่ 3 อัลลอสูตรัสว่า :

﴿فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ (التوبة: ١٢٢)

ความว่า “ไม่บังควรที่บรรดาผู้ศรัทธาจะออกไปสู้รบกันทั้งหมดทำไมแต่ละกลุ่มในหมู่พวกเขาจึงไม่ออกไปเพื่อหาความเข้าใจในศาสนา และเพื่อจะได้เตือนหมู่คณะของพวกเขา เมื่อพวกเขาได้กลับมายังหมู่คณะของพวกเขา โดยหวังว่าหมู่คณะของพวกเขาจะได้ระมัดระวัง” (อัลเตาบะฮ์ : 122)

1.2 ท่านได้กล่าวซูเราะฮ์ซุฮฺรฺอายะฮ์ที่ 9 ในบทนำของตำราบุนยะฮ์ อัล-ญุลลาบ (بغية الطالب) หน้า 2 อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ (الزمر: 9)

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ?

(ฮฺซุฮฺรฺ :9)

1.3 ในซูเราะฮ์ฮุญา อายะฮ์ที่ 114 อัลลอฮฺตรัสว่า:

﴿ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴾ (طه: 114)

ความว่า “และจงกล่าวเถิด “ข้าแต่พระเจ้าของข้าพระองค์ขอพระองค์ทรงโปรดเพิ่มพูนความรู้แก่ข้าพระองค์ด้วย” (ฮุญา : 114)

1.4 และในหน้าที่ 2 อีกซูเราะฮ์ฟาฏีรฺอายะฮ์ที่ 28 อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿ إِنَّمَا تَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ﴾ (فاطر: 28)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่มีความรู้ จากปวงบ่าวของพระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์” (ฟาฏีร : 28)

จากอายะฮ์อัล-กุรอานที่ซัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้ยกมากล่าวในตำราของท่านทั้งสี่อายะฮ์นั้นแสดงให้เห็นถึงความประเสริฐและความสำคัญของการศึกษาและท่านยังได้กล่าวในตำราอัล-ญะวาฮิร อัล-สะนิยะฮ์ (الجواهر السنية) อีกว่าเพราะการศึกษาและการที่ท่านมีความรู้ รู้จักอัลลอฮ์ เป็นผู้ที่ทำในสิ่งที่ดีและเป็นผู้ที่ยำเกรงต่ออัลลอฮ์เขาเป็นผู้ที่ประเสริฐสุดในบรรดามวลมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้ที่สูงส่งและเป็นผู้ที่ประเสริฐยิ่งในศาสนาของเขา (ซัยคุดาอูด อัล-พะฎอนีย์, ม.ป.ป.:267)

2. อัลหะดีษ

ชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์อัล-พะฎอนีย์ได้กล่าวถึงความประเสริฐของการศึกษาหาความรู้ และถือเป็นหน้าที่ของมวลมนุษย์และมุสลิมทุกคน พวกเขาเหล่านั้นจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาของตน จากการได้ศึกษาตำรางานเขียนของท่านพบว่ามีความหลายหลายด้วยกันซึ่งผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบางอัลหะดีษเท่านั้น ดังต่อไปนี้

2.1 ชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์อัล-พะฎอนีย์ได้กล่าวหะดีษซึ่งบันทึกโดยบุคอรีในบทนำตำราบุมะฮะฮ์ อัล-ฎุลลาบ(بغية الطلاب)หน้าที 2 และในตำราฮิดายะฮ์ อัล-มุตะอัลติม (هداية المتعلم)หน้าที 5 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่ :

((من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين وإنما أنا قاسم والله يعطي)) (أخرجه البخاري, د.ت.: ٦٩)

ความว่ “หากอัลลอฮ์ประสงค์ให้บุคคลใดได้รับความดีงามแล้วอัลลอฮ์จะทรงให้เขาเข้าใจศาสนาตามความจริงแล้วนั้นเป็นเพียงผู้ขยายความและอัลลอฮ์ทรงเป็นผู้ให้ความเข้าใจ” (บันทึกโดย al-Bukhari,n.d. :69)

2.2 หะดีษซึ่งบันทึกโดยอิบน์มาญะฮ์ ในตำราฮิดายะฮ์ อัล-มุตะอัลติม (هداية المتعلم)หน้าที 3 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่ :

((طلب العلم فريضة على كل مسلم)) (أخرجه ابن ماجه,د.ت.: ٢٢٤)

ความว่ “ การศึกษาหาความรู้้นั้นเป็นบทบัญญัติที่จำเป็น(วาญิบ) สำหรับมุสลิมทุกคน” (บันทึกโดย Ibn Majah,1998 :224)

2.3 และชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์อัล-พะฎอนีย์ได้กล่าวหะดีษในตำราบุมะฮะฮ์ อัล-ฎุลลาบ(بغية الطلاب)หน้าที 3,4และหน้าที 5ดังต่อไปนี้

1. หะดีษบันทึกโดยบุคอรี ในหน้าที 3 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่ :

((لا حسد إلا في إثنين رجل أتاه الله مالا فسلط على هلكته في الحق و رجل أتاه الله الحكمة فهو يقضي بها ويعلمه)) (أخرجه البخاري,د.ت.: ٧١)

ความว่า “จะไม่มีการอิจฉากันนอกจากในสองลักษณะ ในลักษณะที่ชายคนหนึ่ง อัลลอฮ์ได้ประทานทรัพย์ให้เขา เขาได้ดูแลใช้จ่ายไปในทางที่เที่ยงธรรม และในลักษณะที่ชายคนหนึ่งอัลลอฮ์ทรงประทานความรู้แก่เขา เขาชี้ขาดตามนั้นและสั่งสอนอบรมผู้อื่น” (บันทึกโดย al-Bukhari,n.d.:71)

2. หะดีษบันทึกโดยมุสลิม ในหน้าที่ 3 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((من دعا إلى هدى كان له من الأجر مثل أجور من تبعه لا ينقص ذلك من أجورهم شيئاً ومن دعا إلى ضلالة كان عليه من الإثم مثل آثام من تبعه لا ينقص ذلك من آثامهم شيئاً)) (أخرجه مسلم, ٢٠٠٢ : ٢٦٧٤)

ความว่า “ผู้ใดเชิญชวนสู่แนวทางที่ถูกต้อง เขาจะได้รับผลบุญตอบแทนเท่ากับผลบุญของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามเขาโดยไม่มีอะไรลดหย่อนกว่ากันเลยและผู้ใดเชิญชวนสู่แนวทางที่หลงผิดเขาก็จะได้รับผลตอบแทนเท่ากับบาปของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามเขาโดยไม่มีอะไรลดหย่อนกว่ากันเลย” (บันทึกโดย Muslim,2002 : 2674)

3. หะดีษบันทึกโดยอบูดาวูด ในหน้าที่ 3 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((والله لأن يهدي الله بك رجلاً واحداً خير لك من حمر النعم)) (أخرجه أبو داود, ١٩٨٨ : ٣١٧٦)

ความว่า “ข้าขอสาบานด้วยอัลลอฮ์แท้จริงแล้วอัลลอฮ์ทรงให้หิดาเยฮ์แก่เขาด้วยการที่เขาคิดชี้แนะแก่ผู้ชายคนหนึ่งเป็นสิ่งที่ดียิ่งสำหรับเขามากกว่าอูฐสีแดงอีก”

(บันทึกโดย Abu Daud,1988 : 3176)

4. หะดีษบันทึกโดยอิบน์มาญะฮ์ในหน้าที่ 3 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((من سلك طريقاً يلتمس فيه علماً سهل الله له طريقاً إلى الجنة وإن الملائكة لتضع أجنحتها رضا لطالب العلم وإن طالب العلم يستغفر له من في السماء والأرض حتى الحيتان في الماء وإن فضل العالم على العابد كفضل القمر على سائر الكواكب إن العلماء هم ورثة الأنبياء إن العلماء لم يورثوا دينارا ولا

ความว่า “ ผู้ใดที่ศึกษาหาความรู้โดยที่ต้องการความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ เขาไม่ศึกษาหาความรู้นอกเหนือจากเพื่อเขาจะได้รับสิ่งตอบแทนจากคุณยารีนี่เขา จะไม่มีห้องในสวนสวรรค์ในวันกิยามะฮ์” (บันทึกโดย Abu Daud,1988: 3179)

7. หะดีษบันทึกโดยมุสลิมใน หน้าที่ 5 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((إذمات إلا نسان إنقطع عمله إلا من ثلاثة صدقة جارية أو علم ينتفع به أو ولد صالح يدعو له)) (أخرجه مسلم, ٢٠٠٢: ١٦٣١)

ความว่า “ เมื่อมนุษย์ได้เสียชีวิตลง อดัมัลของเขาจะถูกตัดขาดจากเขาออกจาก เพียงสามสิ่งเสาะคะเกาะฮญาริยะฮหรือความรู้ที่ได้รับประโยชน์ จากมันหรือลูกที่ สอลิสที่ขออุอาให้กับเขา” (บันทึกโดย Muslim,2002: 1631)

8. หะดีษบันทึกโดยอัด-ติรมิซีย์ในหน้าที่ 5 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((من طلب العلم ليحاري به العلماء أو ليماري به السّفهاء أو يصرف به وجوه الناس إليه أدخله الله النار)) (أخرجه الترمذي, ١٩٨٧ : ٢٥٧٨)

ความว่า “ ผู้ใดที่ศึกษาหาความรู้เพื่อที่จะให้บรรดาอุลามาอูเดินไปมาหาสู่เขา หรือ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีความรู้เดินหนีไปจากเขา หรือเพื่อให้มนุษย์เดินหันหลังหนีออกไป จากเขาอัลลอฮ์จะให้เขานั้นเข้านรก” (บันทึกโดย al-Tirmidhiy,1987: 2578)

9. หะดีษบันทึกโดยอัด-ติรมิซีย์ ใน หน้าที่ 5 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((الدّالّ على الخير كفاعله)) (أخرجه الترمذي, ١٩٨٧ : ٢٥٩٤)

ความว่า “ ผู้ที่ชี้แนะในสิ่งที่ดีงามเขาผู้นั้นเปรียบเสมือนผู้ที่ทำเอง”

(บันทึกโดย al-Tirmidhiy,1987: 2594)

จากหะดีษที่ได้กล่าวมาข้างต้นและอีกหลายๆหะดีษที่ซัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้ยกมากล่าวในตำราของท่านนั้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและ

ความประเสริฐของผู้ที่มีความรู้เพราะเขาเป็นผู้ที่ให้การชี้แนะ ผู้ที่นำพาสู่หนทางที่ดีกว่าและเป็นผู้ที่ได้รับการสืบทอดภารกิจอันใหญ่หลวงต่อจากท่านนบีมุหัมมัด ﷺ และการที่เราได้เข้าอยู่ร่วมกับเขาและได้เดินทางสู่หนทางที่เขาได้ชี้แนะไว้ นับว่าเป็นผู้ที่ประเสริฐสุดสำหรับผู้ที่ต้องการชัยชนะทั้งในโลกนี้และโลกหน้าซึ่งท่านได้กล่าวในตำราอัล-ญะวาอิร อัล-สะนิยะฮฺ (الجواهر السنية) ว่าจงรู้เถิดการที่เราได้เข้าไปรวมกลุ่มกับบรรดาอุลามาอฺเพื่อที่เราจะได้ศึกษาหาความรู้จากเขา เพื่อเรียนรู้ถึงกิริยามารยาทที่ดีจากเขา ปฏิบัติตนที่ดีตามที่เขาได้ปฏิบัติ รับฟังคำสั่งสอนที่ดีจากเขาเราก็จะได้รับชัยชนะและความสันติสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (ชัยคุดาอูด อัลพะฎอนีย์, ม.ป.ป.: 272)

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากและส่วนมากในตำราของท่านในบทนำหรือไม่ก็ในตอนท้ายตำราของท่านเช่นตำราอัล-บะฮฺญะฮฺ อัล-มัรฎียะฮฺ (البهجة المرضية) อีญาฮฺ อัล-บาบ (إيضاح الباب) และตำราฆอเยฮฺ อัล-มะรอม (غاية المرام) หรือมะนาสิก อัล-หัจญ์ วา อัล-อุมเราะฮฺ (الحج والعمرة) เป็นต้น ท่านมักจะย้ำตลอดเกี่ยวกับหะดีษของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ หรือความหมายของหะดีษนี้ ((الدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كِفَاعِلُهُ)) ซึ่งมีความหมายว่าผู้ที่ชี้แนะในสิ่งที่ดีงามเขาผู้นั้นเปรียบเสมือนผู้ที่ทำความดีเองซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและความประเสริฐของผู้ที่มีความรู้ดังที่ท่านได้กล่าวตอนท้ายไว้ในตำราฆอเยฮฺ อัล-มะรอมหรือมะนาสิก อัล-หัจญ์ วา อัล-อุมเราะฮฺ (مناسك الحج والعمرة) ว่า เพราะผู้ที่ชี้แนะแก่ผู้อื่นให้ทำความดีเสมือนเขาได้ทำความดีเอง (ชัยคุดาอูด อัลพะฎอนีย์, ม.ป.ป.: 39)

3.5 ศาสตร์ในทัศนะของชัยคุดาอูดอัล-พะฎอนีย์

จากการศึกษาตำราทุกสาขาวิชาของชัยคุดาอูด บินอับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ซึ่งเป็นงานเขียนและงานแปลของท่านพบว่าท่านได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพราะการศึกษาสามารถนำมาซึ่งความสุขที่แท้จริงและเป็นความสุขที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาคือความสุขทั้งในโลกคุณานี้และอะคีเราะฮฺ และท่านให้ความสำคัญกับการศึกษาความรู้ที่เป็นฟิรฎูอินและฟิรฎูกิฟายะฮฺ และได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาที่มีแหล่งที่มาจากอัล-กูรออันและอัล-หะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ในการจำแนกศาสตร์ของชัยคุดาอูด บินอับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ มุหัมหมัด ซัมเบอร์รี่ได้จำแนกศาสตร์ของท่านแบ่งเป็น 7 สาข่วิจาด้วยกันดังต่อไปนี้ (Mohd. Zamberi, 1994:104)

1. วิชาฟิกฮฺ (ศาสนบัญญัติ)

วิชาฟิกฮฺได้แก่วิชาที่ว่าด้วยการปฏิบัติอิบาดะฮฺตามหลักการ เงื่อนไขและวิธีการที่ศาสนาได้กำหนดไว้ มุอามะลาต มุนากะหาตและญินายาตซึ่งเป็นวิชาที่ว่าด้วยในเรื่องของกฎหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. วิชาอัล-กาลาม

วิชาอัล-กาลามเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับการยึดมั่นและการศรัทธาต่อเอกองค์อัลลอฮฺ ได้แก่

- อศุลุดดีน หลักการศาสนา
- อะกีดะฮฺ หลักการศรัทธา
- อิอฺติก๊อด การยึดมั่น
- เตาฮีด เป็นวิชาที่เกี่ยวกับเอกภาพ
- คุณลักษณะของอัลลอฮฺ คุณลักษณะที่สูงส่งของอัลลอฮฺ 20 ประการ
- การฟื้นคืนชีพ การศรัทธาต่อฟื้นคืนชีพหลังจากที่ได้ตายไปแล้วในโลกคุณยา

และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวันอะกิเราะฮฺ

3. วิชาตะเซาอูฟ

4. อัลกุรอานและตัฟซีร (อรรถาธิบาย อัลกุรอาน)

5. วิชาตัจวีด (หลักการอ่านอัลกุรอาน)

6. วิชานะหฺลุ (หลักไวยากรณ์อาหารับ)

7. วิชาอื่นๆ เช่นวิชาประวัติศาสตร์เป็นต้น

3.6 แนวคิดของชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ในด้านผู้เรียน

ชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากในด้านผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. การรู้จักพระเจ้า

ชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์(ม.ป.ป.:4, 264)ได้กล่าวในตำรา อัล-ญะวาอิร อัล-สะนิยะฮฺ(الجواهر السننية)ว่าผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับหลักศรัทธาเพื่อให้รู้จักอัลลอฮฺ คือ ต้องเรียนวิชาเตาฮีดก่อน ทำให้รู้จักอัลลอฮฺเป็นอย่างดีพร้อมทั้งจำให้แม่นยำ

การศึกษาหลักศรัทธาเพื่อรู้จักพระเจ้าเป็นสิ่งที่จำเป็น(วาญิบ)สำหรับมุสลิมที่มุกัลลฟ¹² ทุกคนซึ่งเขาจะต้องรู้ถึงสิ่งที่วาญิบต่ออัลลอฮ์เมื่อผู้เรียนได้รู้จักพระเจ้าเป็นเจ้าและท่องจำเป็นอย่างดีแล้ว ผู้เรียนจะได้เรียนวิชาอื่นๆอีกต่อไป และท่านยังได้กล่าวอีกว่า การศึกษาที่ดีผู้เรียนจะต้องศึกษาเกี่ยวกับความรู้ที่สามารถรู้จักอัลลอฮ์ ความรู้ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์และพระนามของอัลลอฮ์

2. การศึกษา

ชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้เน้นหนักเกี่ยวกับการศึกษาท่านได้อธิบายถึงความจำเป็นและความประเสริฐของการศึกษาจากอายะฮ์อัล-กุรอานและอัล-หะดีษของท่านนบีมุฮัมมัดหลายหะดีษด้วยกันและท่านได้แทรกหะดีษเกี่ยวกับการศึกษาในตำราของท่านหลายเล่มด้วยกันเช่นตำราหิคายะฮ์อัล-มุตะอัลลิม (هداية المتعلم) อัล-คุรอัล-สะมีน (الدر الثمين) บุฆยะฮ์อัล-ฎุลาบ (بغية الطلاب) และฎิยาฮ์อัล-มาริด (ضياء المرید) เป็นต้น (Mohd Fakhrudin Abd Mukti, 4:1991) และท่านยังได้กล่าวถึงความประเสริฐของผู้แสวงหาความรู้ต้องให้เกียรติแก่เขาและอย่าได้ดูถูกเขาดังที่ท่านได้กล่าวหะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ในตำราของท่านที่มีชื่อว่า สุลัมอัล-มุบตะดี (سلم المتدي) ซึ่งมีความหมายว่า “มีผู้ที่จะได้เข้าสวรรค์โดยไม่มีการสอบสวน มีคนถามเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ว่าเขาคอนั้นคือใครเอ๋ยเราะซูลุลลอฮ์ท่านตอบว่าเขาผู้นั้นคนที่มีความรู้รักต่อบรรดาอุลามาอ์ถึงแม้ว่าความรู้สึกล้นน้อยนิดก็ตาม (ชัยคุดาอูด อัล-พะฎอนีย์, ม.ป.ป.:35)

ผู้เรียนทุกคนทั้งชายและหญิงจำเป็น(วาญิบ)ต้องศึกษาวิชาความรู้ที่เป็นฟิรฎูอิน ดังที่หลักการชะรีอะฮ์ได้กำหนดไว้ (ชัยคุดาอูด อัล-พะฎอนีย์, 1910:3) และท่าน(ม.ป.ป.:2)ยังได้กล่าวในตำราบุฆยะฮ์อัล-ฎุลาบอีกว่า เขาจะต้องศึกษาเกี่ยวกับคำปฏิญาณตนสอง ชะหาอะฮ์¹³ การทำความสะอาด การละหมาด การถือศีลอด และการจ่ายชะกาต เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถยึดมั่นตามหลักอะกิดะฮ์ที่เที่ยงตรงอย่างถูกต้องสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้องและเป็นอิบาดะฮ์ที่อัลลอฮ์ทรงให้ผลตอบแทนและเพื่อให้ผู้เรียนห่างไกลจากไฟนรก

หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนวิชาความรู้ที่เป็นฟิรฎูอินแล้วผู้เรียนจะต้องศึกษาอีกเกี่ยวกับวิชาที่เป็นฟิรฎูกิฟายะฮ์อย่างเช่นวิชาฟิควะฮ์เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนจะหลีกเลี่ยงจากการช่วยและการหลอกลวงของชัยฎอน และเพื่ออิบาดะฮ์และการซื้อขายของเขาถูกต้องตามหลักการชะรีอะฮ์และชัยคุดาอูด บินอับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์(ม.ป.ป.:264)ยังได้กล่าวในตำราอัลญะวาอิร อัล-สะนิยะฮ์

¹² หมายถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะ

¹³ กล่าวคำว่า : أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله

(الجواهر السنية)เกี่ยวกับการศึกษาที่ดีซึ่งเป็นความรู้ที่มีประโยชน์และเป็นความรู้ที่ถูกต้องและชัดเจนยิ่งกว่าคือความรู้มาจากอัล-กุรอานและอัล-สุนนะฮ์ของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ

ซัยคุดาอูด บินอับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอย่างเดียวท่านยังให้ความสำคัญกับการศึกษาทางโลกอีกด้วยเช่นการค้าขาย การเมืองการปกครอง เป็นต้น

3. ความรับผิดชอบต่อนักเรียน

ผู้เรียนจะต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าการศึกษานั้นเป็นหน้าที่และเป็นสิ่งที่วาญิบ (จำเป็น) สำหรับเขาดังที่ซัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้เขียนในตำราที่มีชื่อว่าฮิดายะฮ์ อัล-มุตะอัลลิม (هداية المتعلم) หน้า 3 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า :

((طلب العلم فريضة علي كل مسلم)) (أخرجه ابن ماجه, د.ت.: ٢٢٤)

ความว่า “ การศึกษาหาความรู้เป็นบัพัญญูที่จำเป็น (วาญิบ) สำหรับมุสลิมทุกคน” (บันทึกโดย Ibn Majah, n.d. :224)

ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามก่อนเป็นอันดับแรก แล้วก็ตามด้วยการศึกษาในด้านอื่นๆ ถ้าหากว่าเขาไม่ได้ศึกษาวิชาที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามแต่เขาเป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาอื่นตามความเห็นของซัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์เขานั้นก็คือผู้ที่ไม่มีความรู้ยู่ดีจำเป็นสำหรับเขาต้องศึกษาวิชาที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามอีกต่อไป (H.W.M. Shaghir Abdullah, 1990:30)

4. คุณลักษณะและจริยธรรมของผู้เรียน

ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม เช่น เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ที่ไม่มีความรู้ มีความอดทนสูงสามารถยับยั้งความต้องการของตนต่อสิ่งที่ไม่ดี (หะรอม¹⁴) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี สามารถแยกแยะระหว่างคนดีกับคนชั่ว และใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองของเขาในทางที่ถูกต้องตามที่ศาสนาได้บัญญัติไว้

ซัยคุดาอูด บินอับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดี การเป็นผู้ที่ชาญฉลาดและมีสติปัญญาในตำราญุมอฺ อัล-พะวาอิด (جمع الفوائد) หน้า 322 ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติตนและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อคนที่ไม่รู้

¹⁴ สิ่งที่ไม่ดีจะได้รับโทษถ้าละเลยจะได้รับผลบุญ

2. ยับยั้งตนเองในการกระทำที่ไม่ดีต่อผู้อื่น
 3. ใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองในทางที่ถูกต้องตามที่หลักการชะรีอะฮ์ได้กำหนดไว้
 4. ทำความรู้จักมักคุ้นและสานไมตรีกับคนดีและห่างไกลกับคนชั่ว
- นอกจากนี้ซัยคุดาอูด บินอับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ยังได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่โง่

เขลาและขาดคุณธรรมจริยธรรมอีกด้วยดังต่อไปนี้

1. โกรธต่อสิ่งที่เขาไม่สมควรที่จะโกรธ
2. ปฏิบัติตนตามความต้องการของตนเองในทางที่ผิด
3. ใช้จ่ายทรัพย์สินเงินทองในทางที่ไม่ถูกต้องตามที่หลักการชะรีอะฮ์
4. ทำความรู้จักมักคุ้นและสานไมตรีกับคนที่ไม่ดีมากกว่าคนดีด้วยการกัดพืดต่อมารร้ายชัฎนมากกว่าที่จะเคารพพิศต่ออัลลอฮ์ ﷻ (ซัยคุดาอูด อัล-พะฎอนีย์, มปป.:322) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวในซูเราะฮ์ อัล-กะฮ์ฟีย์ว่า:

﴿ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ

بَدَلًا ﴾ (الكهف : 50)

ความว่า “แล้วพวกเจ้าจะยึดเอาฉันและวงศ์วานของฉัน เป็นผู้คุ้มครองอื่นจากข้า กระนั้นหรือหรือ? ทั้งๆ ที่พวกมันเป็นศัตรูกับพวกเจ้า มันช่างชั่วช้าแท้ๆ ในการแลกเปลี่ยนสำหรับพวกอธรรม” (อัล-กะฮ์ฟีย์ : 50)

5. การตั้งเจตนา(การเนียต)

ผู้เรียนจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจคือการศึกษาของเขาเพื่ออัลลอฮ์โดยที่ไม่ได้เจตนาอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เพื่อที่เขาจะได้เข้าสวนสวรรค์ในวันกิยามะฮ์ ผู้เรียนต้องไม่มีเจตนาในการศึกษาของเขาเพื่อสิ่งตอบแทนในโลกนี้ด้วยทรัพย์สินเงินทองตำแหน่งเกียรติยศ หรือเป็นคนที่มีหน้ามีตาในสังคมเขาผู้นั้นจะไม่ได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮ์ในวันอะคีเราะฮ์และเขาจะไม่ได้เข้าสวนสวรรค์ของอัลลอฮ์ดังที่ท่านได้กล่าวในตำราตำราบูฆะฮ์ อัล-ญาลาบ(بغية الطلاب) (ซัยคุดาอูด อัล-พะฎอนีย์: ม.ป.ป.:4)

ซัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์(ม.ป.ป.:4-5)ได้กล่าวถึงหะดีษของท่านบี มุหัมมัด ﷺ ในตำราบูฆะฮ์ อัล-ญาลาบ(بغية الطلاب) หน้าที่ 4 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า :

((من تعلم علما مما يتغي به وجه الله عزوجل لا يتعلمه إلا ليصيب به عرضا من الدنيا لم يجد عرف الجنة يوم القيامة)) (أخرجه أبو داود, 1988: 3179)

ความว่า “ ผู้ใดที่ศึกษาหาความรู้โดยที่ต้องการความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ เขาไม่ศึกษาหาความรู้นอกเหนือจากเพื่อเขาจะได้รับสิ่งตอบแทนจากคุณยານี้เขา จะไม่มีห้องในสวนสวรรค์ในวันกิยามะฮ์” (บันทึกโดย Abu Daud, 1988: 3179)

และท่านยังได้ให้คำอธิบายว่าจากความหมายของหะดีษดังกล่าวท่านเราะซูล ลุลลอฮ์ ﷺ ไม่ได้กล่าวถึงความประเสริฐของการศึกษาเพียงอย่างเดียวแต่ท่านยังได้กล่าวถึงผู้ที่ ศึกษาหาความรู้ต้องมีเจตนาเพื่อความบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์และเพื่อเขาได้ออกพ้นจากความมิดมน ของความไม่รู้สู่ความสว่างของความรู้แต่ถ้าหากว่าเขาได้ศึกษาหาความรู้ทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่ง เกียรติยศและเพื่อหน้ามีตาในสังคมเป็นการศึกษาที่ถูกตำหนิและไม่เป็นที่ยอมรับของศาสนาอิสลาม

ผู้ใดที่ศึกษาหาความรู้ที่ไม่มีเจตนาอันบริสุทธิ์ต่ออัลลอฮ์เขาจะต้องได้รับโทษใน นรกอย่างทุกข์ทรมาน ดังที่หะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้กล่าวในตำราบุมะฮะฮ์ อัล-กุฎลาบหน้าที่ 5 ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่ :

((من طلب العلم ليحاري به العلماء أو ليمااري به السفهاء أو يصرف به وجوه الناس إليه أدخله الله النار)) (أخرجه الترمذي, 1987: 2578)

ความว่า “ ผู้ใดที่ศึกษาหาความรู้เพื่อที่จะให้บรรดาอุลามาดูเงินไปมาหาสู่เขาหรือ เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีความรู้เดินหนีไปจากเขาหรือเพื่อให้มนุษย์เดินหันหลังหนีออกไป จากเขาอัลลอฮ์จะให้เขานั้นเข้านรก” (บันทึกโดย al-Tirmidhiy, 1987: 2578)

3.7 แนวคิดของชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ในด้านผู้สอน

แนวคิดของชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ในด้านผู้สอนดังต่อไปนี้.

1. การสอน

ผู้สอนจะต้องให้การศึกษแก่ผู้เรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามที่เป็นฟิรฎูอิน เช่นการรู้จักพระเจ้า การกล่าวคำปฏิญาณตนสองชะหาอะฮ์ การทำความสะอาด การละหมาด การ ถือศีลอด และการจ่ายชะกาตเป็นต้น หลังจากนั้นผู้สอนก็จะต้องสอนความรู้ให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับ ความรู้ที่เป็นฟิรฎูกิฟายะฮ์และวิชาอื่นๆอีกต่อไป

2. การตั้งเจตนา(การเนียต)

ผู้สอนจะต้องมีความบริสุทธิ์ใจคือการสอนของเขาเพื่ออัลลอฮ์โดยที่ไม่ได้มุ่งหวังต่อสิ่งตอบแทนอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์เพื่อที่เขาจะได้เข้าสวนสวรรค์ในวันกิยามะฮ์ ถ้าหากผู้สอนมีเจตนาในการสอนของเขาเพื่อสิ่งตอบแทนในโลกคนยานี้ด้วยทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่งเกียรติยศหรือเป็นคนที่มีหน้าตาในสังคมเขาผู้นั้นจะไม่ได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮ์ในวันอะกีเราะฮ์และจะต้องได้รับโทษในนรกอีกต่อไป ชัยคุดาอูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์มักจะกล่าวเสมอในตอนท้ายหรือไม่กี่ในบทนำตำราของท่านด้วยการขอพรจากอัลลอฮ์ ﷻ ในการแต่งหรือแปลตำราด้วยความบริสุทธิ์ใจดังกล่าวในการขอพรในตอนท้ายของตำราฟุรูก อัล-มะสาอิล (فروع المسائل)ว่า

((انيله أخير بارغيغ كامي قصد فد مهمفونكندي جعله الله خالصا لوجهه
الكريم....))

ความว่า: “นี่แหละคือท้ายสุดสิ่งที่ข้าพเจ้าตั้งใจในการรวบรวมตำราเล่มนี้ขอจากอัลลอฮ์ ﷻ ให้ตำราเล่มนี้ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ (ชัยคุดาอูด อัล-พะฎอนีย์, ม.ป.ป.:388)

และดังที่ท่าน(ม.ป.ป.:6) ได้กล่าวในบทนำของตำรากัชฟ อัล-ฆุมมะฮ์ (كشف الغمة) ท่านได้ขอพรจากอัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความบริสุทธิ์ใจในการแปลตำราเล่มนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเขาเองและบรรดามุสลิมทั้งหลาย

3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ชัยคุดาอูด บินอับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์(ม.ป.ป.:5) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องรับผิดชอบในตำราบะฆียะฮ์อัล-ฆุลาบ(بغية الطلاب)ว่าผู้สอนจะต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลา การสอนและการเผยแพร่ความรู้ นั่นถือเป็นหน้าที่ของผู้รู้ที่จะต้องถ่ายทอดความรู้ของตนให้กับผู้อื่น เพื่อที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อศาสนาของตนด้วยการเป็นผู้สอนในสถานที่ทำการสอนหรือให้ความกระจ่างต่อผู้ที่ไม่รู้เพียงบทเดียวก็ตามถือว่าเขาได้รับผิดชอบต่อหน้าที่ของเขาแล้ว

4. คุณลักษณะของผู้สอน

ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่คุณธรรมจริยธรรมที่สูงส่ง เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี อ่อนน้อมถ่อมตนยอมรับตัวเองว่าเป็นผู้ที่ต่ำต้อย

อยู่เสมอท่านมักจะได้เขียนบทนำในตำราของท่านเกือบทุกเล่มดังที่ท่านได้กล่าวในบทนำของตำรา
บุนยะฮ์ อัล-ฎุลาบ(بغية الطلاب)ว่า

" مك بر كرق لتس فدخاطر يغ ضعيف لاكي حقير لاكي فاتر سرت سديكية
معرفة دان فغتهوان تتافي اتس الله اعتماد بموا دبري توفيق باكي صواب يأت
فقير يغ محتاج الى الله تعالى الغني داود بن عبدالله بن ادريس الفطاني بموا مهممفمكن
بيراف مسئلة درفد ابواب الفقه "

ความว่า “ได้จุดประกายในใจของบ่าวที่อ่อนแอและต่ำต้อยและโง่เขลาอีกด้วย
พร้อมกับมีความรู้ที่น้อยนิดแต่หวังจากอัลลอฮ์ทรงประทานความช่วยเหลือในสิ่ง
ที่ถูกต้อง คือฟากิรที่ต้องการความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์อัล-ฆะนะนี ยะฮ์ ดาฮูด บิน
อับดุลลอฮ์ บิน อิดริส อัล-ฟะฎอนียฺ รวบรวมปัญหาเกี่ยวกับบทฯของอัล-ฟิเกฮ์”
(ชัยคุดาฮูด อัล-ฟะฎอนียฺ,ม.ป.ป.:5)

3.8 แนวคิดของชัยคุดาฮูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟะฎอนียฺในด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

ชัยคุดาฮูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟะฎอนียฺ(ม.ป.ป.:2,5)ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์
ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในตำราบุนยะฮ์อัล-ฎุลาบ(بغية الطلاب)ว่าผู้สอนมีหน้าที่สอนให้ผู้เรียน
มีความรู้เพื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติอิบาดะฮ์และมูอามาละฮ์ได้ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์และเป็น
บ่าวที่โปรดปรานและรักยิ่งของอัลลอฮ์

ผู้สอนต้องปลูกฝังถึงความสำคัญของการศึกษาแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความพาก
เพียรและมุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าค่ายผู้ที่ศึกษาหาความรู้ไม่ว่าเขาจะเป็นผู้สอน
ผู้เรียนหรือผู้ที่ให้ข้อชี้แนะแก่ผู้ที่ต้องการความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ในตำราอัล-บะฮะญะฮ์ อัล-มรรูฎียะฮ์(البهجة المرضية)ท่านได้กล่าวว่าผู้สอนมีหน้าที่
ให้การชี้แนะแก่ผู้เรียนยิ่งเมื่อผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือหรือขอให้ผู้สอนเขียนหรือแปลตำรา
เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งผู้สอนต้องตอบสนองความต้องการของผู้เรียน(ชัยคุดาฮูด อัล-ฟะฎอนียฺ
,ม.ป.ป.:38)

ในตำราฮิคาเยฮ์ อัล-มุตะอัลลิม(هداية المتعلم)ท่านกล่าวว่า ผู้สอนต้องให้ความรู้
ความตระหนักแก่ผู้เรียนถึงวิชาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษา(ชัยคุดาฮูด อัล-ฟะฎอนียฺ,1910:3)

3.9 แนวคิดของซัยคุดาวูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ในด้านอื่นๆ

1. ด้านสาขาวิชาอูศูลุดดีน

ซัยคุดาวูด บินอับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ท่านเป็นอุลามาคูที่มีบทบาทมากในด้านสาขาวิชาอูศูลุดดีน เช่นเดียวกับด้านสาขาวิชาฟิกฮ์ท่านได้เขียนผลงานในด้านสาขาวิชาอูศูลุดดีนอย่างมากมาย เป็นตำราเล่มใหญ่และมีเนื้อหาที่ครอบคลุมจนถึงปัจจุบันยังไม่มีตำราในด้านสาขาวิชาอูศูลุดดีนเล่มใดที่เขียนโดยอุลามาคูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร่วมสมัยกับที่เหนือกว่าตำราของท่านเช่น วัลดุอัล-ชะวาฮิร (ورد الزواهر) และอัล-ดุร อัล-สะมีน (الدر الثمين) โดยท่านเริ่มจากเขียนหนังสือที่เป็นชิ้นเล็กๆจนกระทั่งท่านได้แปลตำราที่เป็นภาษาอาหรับ (Ahmad Zuhdi Ismail,2001:3)

ซัยคุดาวูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับอะกิดะฮ์ในตำราของท่านว่าท่านได้ยึดมั่นในอะกิดะฮ์ของอิหม่ามอัล-อัชอะรีตามแนวทางของอะฮ์ลอัล-สุนนะฮ์ วา อัล-ญะมาอะฮ์ (Abdul Rahman MahMood,2001:3)ดังที่ท่านได้กล่าวถึงแนวคิดในตำราอัล-ดุร อัล-สะมีน (الدر الثمين) และวัลดุ อัล-ชะวาฮิร (ورد الزواهر) คือ

1.1 การใช้หลักฐานจากอัล-อักล¹⁵ (العقل)(สติปัญญา)สติปัญญามีบทบาทสำคัญในการที่จะเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องของอะกิดะฮ์ซัยคุดาวูด บิน อับดุลลอฮ์อัล-พะฎอนีย์เริ่มต้นการเขียนตำราของท่านด้วยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหุกุมอัล-อักล(العقل)ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ว่า

"كتهوي اوليهم هي اورغ² يغ منتوت اكن حق بهوا حكم يغدتتوت دالم علم
اصول اياله حكم عقل

ความว่า “จงรู้เถิดโอ้บรรดาผู้ที่แสวงหาความจริงแท้จริงหุกุมที่บังคับใช้ในวิชาอูศูลุดดีนนั้นคือหุกุมอัล-อักล” (ซัยคุดาวูด อัล-พะฎอนีย์, ม.ป.ป.:4)

จากการที่ได้กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นซัยคุดาวูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้สติปัญญาเพื่อความเข้าใจถึงความรู้ถึงเรื่องของอะกิดะฮ์เนื่องจากไม่

¹⁵ หลักฐานที่มาจากการไตร่ตรองด้วยสติปัญญา

ขัดต่อหลักการศาสนาเพราะอัล-กุรอานเองก็ได้เชิญชวนให้ยึดตามหลักฐานอัล-อักล(العقل)เพราะการใช้สติ ปัญญาสามารถทำให้คนนั้นยิ่งเพิ่มความเชื่อมั่นต่ออัลลอสอีกด้วย

จากการที่ซัยคุดาูด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้สติปัญญาซึ่งไม่ได้หมายความว่าท่านให้ความสำคัญระในการใช้สติปัญญาเพียงแต่ท่านไม่เห็นด้วยกับการเป็นผู้ตามอย่างโดยไม่ได้ใช้ความคิดของตนเองเลยหรือเรียกว่า “มุกอลลิด¹⁶”

1.2 การใช้หลักฐานจากอัล-นัฎล¹⁷ (النقل) (อัล-กุรอานและอัล-สุนนะฮฺ)

ถึงแม้ว่าซัยคุดาูด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้สติปัญญาเป็นอย่างมากแต่ท่านก็ได้วางกรอบในการใช้สติปัญญาเพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษเพราะสติปัญญาเป็นเพียงตัวช่วยในการที่เข้าใจในเรื่องของศาสนาแต่หลักฐานที่มาจากอัล-กุรอานและอัล-หะดีษนั้นเป็นเสาหลักของศาสนาดังที่ท่านได้เขียนในตำราอัล-คุร อัล-สะมีน(الدر الثمين)ของท่านว่า

((تله منجادي عادة دغن دجادیکن عقل دافت مغتهوي ستغه دردفدر کارا ریغ بولیه ددافتی ملائی فنجدران مک عقل تیدق دافت مغتهوي فرکارایغ میلاهی عادة ایت یایت فرکاراغائب ملأینکن دغن فرأنتاران وحی سفره اف یغیر لا کو سلفس ماتی دعالم برزخ دان أخره))

ความว่า “ได้กลายเป็นสิ่งที่ปกติด้วยการที่ใช้สติปัญญาสามารถรู้ถึงบางสิ่งบางอย่างที่รู้ด้วยการสัมผัส แต่สติปัญญานั้นไม่สามารถที่จะรู้ถึงสิ่งที่ผิดปกติคือสิ่งที่ขออินนอกเหนือ จากการประทานวะหฺยูดังสิ่งที่ปรากฏหลังจากตายในโลกบรัชค และในโลกออะกิเราะฮฺ (ซัยคุดาูด อัล-พะฎอนีย์,ม.ป.ป.:23)

เมื่อได้ปรากฏหลักฐานทั้งอัล-อักล(العقل)และอัล-นัฎล(النقل)ต้องใช้หลักฐานจากอัล-อักลก่อนแล้วหลังจากนั้นก็สนับสนุนด้วยหลักฐานจากอัล-นัฎล(النقل)เพื่อยืนยันในความถูกต้องของหลักฐานจาก อัล-อักล

1.3 จุดยืนของซัยคุดาูด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนีย์ต่อการตะวิล¹⁸

¹⁶ ผู้ที่เลียนแบบผู้อื่นด้วยการยอมรับผลของการวิเคราะห์และวินิจฉัยของเขาโดยที่ตนเองไม่รู้เหตุผลหรือหลักฐาน

¹⁷ หลักฐานที่มาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ

¹⁸ หมายถึงการตีความอะฮฺอัลกุรอานที่มีความหมายหลายนัยหรือหลายความหมาย

เมื่อชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์สามารถที่จะเชื่อมโยงระหว่างหลักฐานจาก อัล-อักลและ อัล-นักลแล้ว ท่านมีจุดยืนเกี่ยวกับอายะฮ์อัลกุรอานและอัลหะดีษที่มุตะซาบิฮัต¹⁹ว่าท่านได้ยึดมั่นในแนวทางของอะฮลอัล-สุนนะฮ์วา อัล-ญะมาอะฮ์ วาญิบ(จำเป็น)ที่อัลลอฮ์นั้นปราศจากทุกลักษณะที่ขาดตกบกพร่องและการเทียบเท่ากับมัลกุต²⁰ ดังที่ท่านได้กล่าวว่า

((سوغگوهت واجب باگی الله سبحانه وتعالی مخالفة باگی یغ بارو فد عقل دان
 شرع دان کیت دافی فد القرآن دان حدیث اف یغ مننحوقکن سؤمغام ادجهة اتو
 جسم مک اداله مذهب اهل الحق در فد سلف دان خلف تله بر موافقة واجب
 دتأویل کن ایه ۲ دان حدیث ایت دري ظاهرث))

ความว่า“แท้จริงวาญิบ(จำเป็น)ต่ออัลลอฮ์ซุบฮานะฮ์วะตะอาลาขัดแย้งกับบรรดา
 ทรัพย์สินที่เพิ่มมาใหม่ด้วยสติปัญญาและหลักการชะรีอะฮ์และเราได้พบเจอ
 ในอัล-กุรอานและหะดีษที่บ่งบอกถึงการมีข้างหรือญิสมโดยที่สำนักคิดจาก
 สะลัฟ²¹และเคาะลัฟ²²ได้เห็นตรงกันว่าวาญิบที่ต้องตะวีลอายะฮ์และหะดีษจาก
 ความหมายของตัวบท” (ชัยคุดาอุด อัล-พะฎอนีย์,1332:63)

จากการที่ได้กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่าชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้
 ยึดมั่นในแนวทางอะกีดะฮ์ของอะฮล อัล-สุนนะฮ์วา อัล-ญะมาอะฮ์ที่วาญิบต้อง ตะวีลจากหลักฐาน
 ที่มุตะซาบิฮัตด้วยการระบุนความหมายที่ชัดเจนที่มหาบริสุทธิ์และความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ ﷻ ดัง
 แนว ทางของสำนักคิดอัล-เคาะลัฟหรือมอบหมายความหมายนั้นแต่อัลลอฮ์ ﷻ ดังแนวทางของ
 สำนักคิด อัล-สะลัฟมหาบริสุทธิ์อัลลอฮ์จากความหมายมุสตะหีล(ที่เป็นไปไม่ได้)

ท่านได้ให้ความเห็นในตำราอัล-ญะวาอิร อัล-สะนิยะฮ์(الجواهر السنیه)ถึงการศึกษ
 ในด้านสาขาวิชาอูศูลุดดีนว่ามุสลิมทุกคนจำเป็น(วาญิบ)ต้องศึกษาในด้านสาขาวิชาอูศูลุดดีน
 เพราะเป็นความรู้อันดับแรกที่มีมุสลิมทุกคนจะต้องถูกถามในญูรู²³ หลังจากที่เขาได้เสียชีวิตไปแล้ว
 และเป็นความรู้เกี่ยวกับการรู้จักพระเจ้า อัลลอฮ์ผู้ทรงสร้างมวลมนุษยทั้งหลายและผู้ที่ศึกษาวิชานี้

¹⁹ หมายถึง หลักฐานที่คลุมเครือ

²⁰ สิ่งที่ถูกสร้าง

²¹ หมายถึงผู้คนที่มมีชีวิตอยู่ในช่วง 300 ปีอะเราะฮ์ศักราช หรือผู้คนสมัยหลังที่ปฏิบัติตามแนวทางสะลัฟ

²² หมายถึงผู้คนที่ปฏิบัติตามแนวทางอะฮาอ์เราะฮ์

²³ หมายถึง สุสาน

เขาจะได้อยู่บนโลกคนยำนี้อย่างมีความสุขและจะได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮ์ด้วยการเข้าสวนสวรรค์ในโลกอะคีเราะฮ์ (ซัยคุดาวัค อัล-ฟะฎอนีย์, ม.ป.ป.:4)

2.ด้านสาขาวิชาฟิกฮ์

ซัยคุดาวัค บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟะฎอนีย์ได้เน้นหนักในสาขาวิชาฟิกฮ์ในเรื่องของอิบาดะฮ์เพราะดูจากตำราฟิกฮ์ของท่านไม่ว่าจะเป็นเล่มเล็กหรือใหญ่ท่านมักจะพูดถึงฟิกฮ์อิบาดะฮ์อยู่เสมออย่างเช่นในตำราบุฆยะฮ์ อัล-ตุลลาบซึ่งเป็นที่ท่านพูดถึงเรื่องอิบาดะฮ์อย่างละเอียดเล่มหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สาเหตุที่ท่านให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องอิบาดะฮ์ อันเนื่องมาจากท่านเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและสังคมภายในสมัยนั้นเพราะในสมัยก่อนจากท่านนั้นศาสนาอิสลามได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยเหตุนี้ฟิกฮ์อิบาดะฮ์มีความสำคัญมากที่ต้องทำความเข้าใจอย่างละเอียด

แต่ถึงอย่างไรก็ตามซัยคุดาวัค บิน อับดุลลอฮ์ อัล-ฟะฎอนีย์ไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับเรื่องอิบาดะฮ์อย่างเดียว ท่านก็ยังให้ความสำคัญกับเรื่องอื่นอีกมากมายเช่นเรื่องที่มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันและความสัมพันธ์ระหว่างมัลลูกยิ่งกว่านั้นอีกเรื่องเกี่ยวกับกฎระเบียบและกฎหมายต่างๆที่ใช้ในชีวิตประจำวันดังที่ท่านได้เขียนในตำราอัล-ญะวาอิร อัล-สะนิยะฮ์ว่า

"دان ادفون كمدين درفدايت مك سوغگوهت اين سوات ترجمه يغ تيادادافت تياد اورغيغ بر كهندق بهگيادنياث دان أخره ت درفدمغتهوي اكندي درفدسگل كانق ۲ يغ مبتدي برغيغ واجب باكي الله سبحانه وتعالى دان برغيغ مستحيل أتست دان برغيغ هاروس باكيث دمكينلاكي سفرة دمكين ايت واجب فدحق سكللا فسورهت دان دمكينلاكي تادافت تياددرفدحكم فروع شريعة يغدنتتوت أتس مكلف درفدحكم عبادة دان حكم معامله دان برغيغ بر گنتتوغ دغن كدوات دان حكم بر كهوين دان بارغ يغير گنتتوغ دغنث دان حكم جناية دان برغيغ بر گنتتوغ دغنث درفدحكم دية دان حدود دان سير دان جهاد دان قاضي دان دعوا دان بينة دان اعتقاد دان حكم سلوك"

ความว่า “แล้วหลังจากนั้นแท้จริงแล้วนี่คือตำราแปลเล่มหนึ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการความจำเริญในโลกคนยาศาและโลกอะคีเราะฮ์ต้องรู้สิ่งนั้นต่อเด็กๆที่เพิ่มเข้า

เรียนคือสิ่งที่วาญิบสำหรับ อัลลอฮ์ซุบฮานะสุวาตะอาลา สิ่งที่มีมุสตะหิล สำหรับอัลลอฮ์ และสิ่งที่ฮารุสสำหรับอัลลอฮ์และสิ่งที่วาญิบสำหรับเราะซูล สิ่งที่มีมุสตะหิลสำหรับเราะซูลและสิ่งที่ฮารุสสำหรับเราะซูลนอกจากนั้นจำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับหุกมฺฟุรุษะริอะฮ์ที่บังคับสำหรับมุคัลลัฟ อันได้แก่หุกมฺอิบาอะฮ์และหุกมฺมุอามะละฮ์ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทั้งสองและหุกมฺการแต่งงานและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหุกมฺญินายะฮ์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับได้แก่หุกมฺคิยะฮ์ หุคูด ทาส ญิฮาด กอฎีฮ์การฟ้องร้อง การสาบาน อิตุติก็อดและหุกมฺสุคูก”(ชัยคุดาอุด อัล-พะฎอนีย์, ม.ป.ป.:3)

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นว่าชัยคุดาอุดบิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับฟิกฮ์ในทุกๆด้านเพียงแต่ท่านมีแนวคิดที่จะเน้นหนักในเรื่องของอิบาอะฮ์เพราะท่านเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาในสมัยนั้นและเป็นความต้องการของคนในสังคมมาโดยตลอด (Mohammad Zaini Yahya et.al.,2001:10)

ท่านยังได้ให้ความสำคัญเหนือกว่าการศึกษาในด้านสาขาวิชาอื่นจำเป็น (วาญิบ) สำหรับมุสลิมทุกคนเขาต้องศึกษาความอัล-ฮัรียะฮ์ที่ว่าด้วยเรื่องอิบาอะฮ์และฟุรุกอ อัล-ฟิกฮียะฮ์²⁴

3. ด้านสาขาวิชาตะเซาฟ

ชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้แสดงจุดยืนเกี่ยวกับผู้ที่จะต้องยึดตามฎะริเกะฮ์เพื่อมุ่งไปสู่ตะเซาฟต้องยึดตามหลักการชะริอะฮ์ที่ท่านเราะซูลลุลลอฮ์ ﷺ ได้ปฏิบัติไว้ดังที่ได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอานและอัลหะดีษ ท่านได้กล่าวในตำรามันฮัล อัล-ชูฟีฮ์ว่า พื้นฐานของการปฏิบัติตามฎะริเกะฮ์คือปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสั่งให้เราปฏิบัติตามท่านเราะซูลลุลลอฮ์ ﷺ เพราะท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และได้ประสบความสำเร็จมาเรียบร้อยแล้วอีกด้วย (Faudzinaim Hj. Badaruddin,2001:8)

เพราะเหตุนี้ผู้ใดที่ต้องการยึดตามหลักการชะริอะฮ์หรือจะยึดตามฎะริเกะฮ์ใด ฎะริเกะฮ์หนึ่งแต่เขาไม่ให้เกียรติหรือเขาฝ่าฝืนกฎหรือหลักการชะริอะฮ์เขาผู้นั้นไม่สามารถจะเข้าถึงจุดมุ่งหมายที่แท้จริงในการยึดตามฎะริเกะฮ์นั้นคือการเข้าถึงอัลลอฮ์ ﷻ

ชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากด้านสาขาวิชาตะเซาฟท่านมีมุมมองในสาขาวิชาตะเซาฟเป็นของตัวเองแต่ส่วนใหญ่แล้วท่านจะเดิน

²⁴ ความรู้ที่ว่าด้วยในเรื่องของมุอามะละฮ์ เช่นการซื้อขาย เป็นต้น

ตามแนวทางของอิหม่ามอัล-ฆะฆะซาลี²⁵ และอุมม์คัยน อัล-มัรบีย²⁶ตำราของท่านเกือบทุกเล่มจะทิ้งท้ายด้วยวิชาตะเซาฟ ส่วนตำราตะเซาฟที่หนาที่สุดและพูดถึงเกี่ยวกับตะเซาฟ อย่างละเอียดมากคือ ญุมอ อัล-พะวาอิด (Che Zarrina Sa'ari,2001:4)

4. ด้านสาขาวิชาอ้คลาก

ชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนียได้ให้ความสำคัญในด้านสาขาวิชาอ้คลากไม่น้อยไปกว่าสาขาวิชาอื่นๆ ท่านได้เน้นหนักเกี่ยวกับเรื่องมารยาทและสิทธิของแต่ละบุคคล และท่านได้เขียนอย่างละเอียดในตำราของท่าน 2 เล่มด้วยกันคือ ญุมอ อัล-พะวาอิดและหิดายะฮฺ อัล-มุตะอ้ลลิม ท่านได้กล่าวถึงเรื่องอ้คลากในตำรา 2 เล่มนี้เกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติและสิทธิระหว่างแต่ละกลุ่ม และแต่ละบุคคล ดังต่อไปนี้ (ชัยคุดาอุด อัล-พะฎอนีย,ม.ป.ป.:218-242)

1. สิทธิระหว่างเพื่อนมุสลิมด้วยกัน
2. สิทธิระหว่างเพื่อนบ้าน
3. สิทธิระหว่างญาติพี่น้อง
4. สิทธิระหว่างพ่อกับแม่
5. สิทธิของลูก
6. สิทธิของสามีภรรยา
7. กฎและมารยาทต่อม้ลยิด
8. สิทธิของการจัดงานเลี้ยง
9. สิทธิของสัตว์
10. สิทธิระหว่างทาสกับเจ้านาย

5. ด้านสาขาวิชาอัล-หะดีษ

จากการศึกษาตำราของชัยคุดาอุด บิน อับดุลลอฮฺ อัล-พะฎอนียพบว่าท่านไม่ได้เขียนตำราในด้านสาขาวิชาอัล-หะดีษเป็นเล่มเฉพาะ ส่วนมากท่านจะแทรกเข้าไปในสาขาวิชาต่างๆ เช่นสาขาวิชาฟิคว อูศูลลุดดีนและตะเซาฟเป็นต้น เนื่องจากในสมัยของท่านนั้นคนส่วนมากให้

²⁵ อิหม่ามอัล-ฆะฆะซาลี คือ มุหัมมัด บินมุหัมมัด บินอหฺมัด อะบูฮามิด อัลญุสีย อัลฆะฆะซาลี อัลซาฟียี ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขาวิชา ท่านเกิดที่ ญุส ซายแดนดิดกับเมืองกูเราะซาน ประเทศอิหร่าน ในปี ส.ศ. 450 และเสียชีวิต ที่ญุส เช่นกัน ใน วันจันทร์ ที่ 14 ญะมาดีลอาคิร ปี ส.ศ. 505 ท่านมีผลงานทางวิชาการเป็นหนังสือหลายเล่ม เช่น อัลบะสิฎ อัลอะสิฎ อัลวะญูซ อัลเคาะลาเศาะฮฺ อัลมุศตฟาวา ชิฟาอฺ อัลอะลิล อัลฮัมาอฺอัลฮุสนา มินฮายอูลออบิดีน อิฮยาอูลลุดดีน และอื่นๆ เป็นต้น (al-Ghazali, 1986 : 1/3-6)

²⁶ ผู้แต่งตำรามะดัน อัล-หิกัม (معين الحكم)

ความสนใจกับการศึกษาเกี่ยวกับตำรามัซฮับชาฟีอี๋ในด้านฟิกฮ์ และแนวทางของอะบูหะซัน อัล-อฆอริย์และอะบูมัมซุร อัล-มาตุรีดีซึ่งเป็นแนวทางของอะฮ์ลอัล-ซุนนะฮ์ วา อัล-ญะมาอะฮ์ มากกว่าที่จะสนใจในเรื่องหะดีษของท่านเราะซูล ﷺ (H.W.M. Shaghir Abdullah,1990:115)

ส่วนมากหะดีษที่ซัยคุดาูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ได้เขียนในตำราของท่านเกือบทุกเล่มไม่มีการกล่าวถึงระดับของหะดีษและผู้รายงานหะดีษท่านมักจะทำว่าหะดีษของท่านนบี ﷺ หรือท่านนบี ﷺ กล่าวว่า โดยที่ไม่ได้บอกถึงระดับของหะดีษและผู้รายงานหะดีษเป็นที่น่าแปลกยิ่งนักทั้งๆที่ท่านนั้นเป็นอุลามาอ์ที่มีความรู้อย่างกว้างขวางและในสมัยของท่านนั้นหนังสือตำราที่เกี่ยวกับหะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้แพร่กระจายไปทั่วทุกสารทิศอย่างเช่นหนังสือเศาะหิหฺบุคอรีและเศาะหิหฺมุสลิมเป็นต้น อาจจะเป็นเพราะว่าคนในสมัยของท่านนั้นไม่มีการตะวิละโรมากนักต่างก็เชื่อถือต่ออุลามาอ์ของตนเอง (Ahmad Asmadi Sakat et.al.,2001:9)

ถึงแม้ว่าท่านไม่ได้เขียนตำราในสาขาวิชาอัล-หะดีษที่เป็นเล่มเฉพาะก็ตาม แต่ท่านก็ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับหะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ และผู้ที่ท่องจำหะดีษ และท่านได้กล่าวอีกว่าเกี่ยวกับผลบุญหรือผลตอบแทนที่เขาจะได้รับในวันอะคีเราะฮ์ดังที่ท่านได้เขียนในตำราของท่านที่มีชื่อว่าหิดายะฮ์ อัล-มุตะอัลลิม(هداية المتعلم)ว่า

“และจงรู้เกิดจากหลายๆหะดีษที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ท่องจำหะดีษที่เป็นหะดีษฟิกฮียะฮ์²⁷ที่มุสลิมทุกคนจำเป็น(วาญิบ)ต้องปฏิบัตินั้นหมายความว่าเขานั้นได้ท่องจำและเขาจะได้รับผลบุญหรือผลตอบแทนในวันอะคีเราะฮ์ด้วยการที่ได้สอนและเรียนเนื่องจากเขาคือผู้ที่ท่องจำหะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ (ซัยคุดาูด อัล-พะฎอนีย์,1910:5)

3.10 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทัศนะของซัยคุดาูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทัศนะของซัยคุดาูด บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ คือผู้เรียนสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์ได้กำหนดไว้ ผู้เรียนเป็นบ่าวที่รักยิ่งและได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ และผู้เรียนสามารถห่างไกลตัวเองจากโทษไฟนรกและได้รับผลตอบแทนสวนสวรรค์จากอัลลอฮ์ในวันอะคีเราะฮ์

²⁷ หมายถึงหะดีษของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ที่ว่าด้วยในเรื่องของสาขาวิชาฟิกฮ์

ชัยคุตาดูค บิน อับดุลลอฮ์ อัล-พะฎอนีย์ยังได้อธิบายถึงหนทางเพื่อนำสู่ความสันติสุขในโลกนี้และโลกหน้าดังที่ท่านได้กล่าวในตำราของท่านที่มีชื่อว่า อัล-คุร อัล-สะมีน (الدر الثمين) โดยสรุปว่า

“ จงรู้เถิด โอ้บรรดาผู้ที่ต้องการชัยชนะในโลกดุนยานี้ และโลก อะคีเราะฮ์ผู้ที่อัลลอฮ์ได้เปิดหัวใจอันแสงสว่างของพวกเขาด้วยรัศมีอันมั่นคงแท้จริงหนทางเพื่อนำพาสู่อัลลอฮ์ คือการเดินทางตามหนทางของท่านศาสดามุหัมมัด ﷺ ในทุกๆพฤติกรรมและทุกการกระทำของท่านเพราะท่านเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำสำหรับผู้ที่ต้องการการชี้นำ” (ชัยคุตาดูค อัล-พะฎอนีย์, ม.ป.ป.:98)

Prince of Songkla University
Pattani Campus